

TITO ÉLETRAJZA

ELSŐ ÉNEK

Nektek, —
nem!
Belétek, Göbbels-törzsének Titó kutatól
Berlinben
s belétek, Londonban
s belétek, ti zürichi nagyok —
szétlövöm
ezt a forró sorozatot,
ezt a
vers-sorozatot.
De nékünk,
ha énekelek Titóról népem, harsogom:
megül a szívem,
akár a sólyom a karodon
és úgy dalol —
éles szemérről, kifeszült íjáról,
a gyűlöletéről
és a bölcs szaváról.
Zagórjéről dalol, anyjáról, aki Mária és a dokkról, Kraljevicában
és hogy mennyi az apai gond a mondataiban és a homlokán;
a csöndes könnycsepről dalol, amit Titó szemében láttam,
amikor a fruska-góraj csaták forrtak a mesélők ajakán.
Dalol a börtönről, amelyben tanult a fogoly,
Harcból és a sakkból harcot és erőt.
Dalol, dalol
és én adós maradok
a szívem előtt
és Titó előtt.
De rátok —
életrajzírók;
göbbelsi törzsökös dögök,
hazugok,
kandi kémek,
Titó neve és nagy útja mögött, —
dacosan begyűjtem
éles
és forró sorozatomat,
vers-sorozatomat
és a löporomat!

MÁSODIK ÉNEK

Titót kérdezitek: ki ő? —
Géppuskám, rajta
szégyjad!
Titó —
ő mi vagyunk,
mind —
ti ismeritek golyónkat és dicsőségünk.

Teli van velünk Titó,
 és nagy
 és mi benne nagyobbak;
 egy emberi fejjel
 többet érünk!
 Tito apját ismeritek
 és aki Titót szült, az anyát.
 Tanuljatok hát,
 hadd nőjjen
 tudástok:
 gyűlöletben és
 alkotó lázban született Titó. —
 Titán,
 és ő a nép
 és rátok
 harc -átek!
 Ő szent és a KáPé első sejtjéből fogant
 és Viren
 és Ubon
 az első gránáttal.
 És újból
 minden
 újuló brigáddal.
 És él a harcosok szívében,
 Gondó'kodik és lélegzik velünk.
 Együtt indulunk rohamra
 és megosztja
 a sebeinket
 a kenyeriünket
 és dicsőségünk.
 Mi benne élünk.
 És ő nagy.
 És mi általa nagyobbak.
 És egy emberi fejjel
 többet érünk!

HARMADIK ÉNEK

Titót te kartotékák között kutatod?
 Neve, arcképe minden falon ragyog!
 Fűtejj!
 Maltert vakarsz, —
 szól helye hangosabban;
 s a fal felkiált:
 Titó volt írva ott!
 Hazug adatek után szimatolsz. —
 Szikláns Prenynek, Zelengorának,
 belevésődtek patkónyomai
 Titó lovának,
 S hajolj vizeink fölé:
 tisztá a forrástükör —
 nézz bele —
 Titó arca tündököl!
 Egy pillanat csupán
 és a forrásvíz máris zavaros;

elrejtí Títo arcát
 s magába zárja.
 Nézz miránk
 halálod előtt,
 amikor égünk, vad dacos
 gyűlöletünk
 és szüenyünk
 a ti véretek kívánja.
 Akkor meglátod Títót,
 Színarany és égő, tüzes acél!
 Nézd
 vergődve súlyos sebedben:
 zászlóinkat lengeti a szél
 S Rámából, Görceből, messzi Szplítből, —
 halljad:
 Títo beszél!

NEGYEDIK ÉNEK

Titóról olvasd el a verseket —
 fehér útukon dacos daliák;
 nézzed sorzóját e betűknek,
 hallgasd menetük robaját.
 Most találkozik az Első
 s az Első Munkásbrigád
 Títo ezerarcú fényképével!
 S míg édes esti lágú tüzek tüzelnek,
 Títóról hull a szó a mőván,
 s túlzúg forrása a szavaknak,
 a búzaerdő susogásán,
 Szánt a paraszt és vet;
 magga! megtelik a föld, az egész:
 Títo életrajza a vetés!
 És gyűléseink,
 a padok,
 fejek,
 zsúfolt szobák és a tömött termek:
 negyven cicerós szedés Titóról —
 és a hasábok énekelnek!
 Szédő elvtárs!
 Jöjj
 és tördeld oldalakba,
 versckbe, —
 acélba és színaranyba!
 Ünneplő embererdő magasán
 a mi zászlóink lobognak, —
 ezek a zászlók már Jajcén,
 Bihácson
 és Szplít fölött is lobogtak!
 Nézzétek:
 szél lapozza zászlóink, mintha újság lenne —
 Títo életrajzát
 olvassa el benne!

ÖTÖDIK ÉNEK

Titót kérdezitek: ki ő? —
 Rajta géppuskám
 suhogjad!
 Tító — ő mi vagyunk,
 mind! —
 Harcosok és földek és hegyek!
 Tinéktek
 rémülei, —
 a mi rohamainkban a vihar
 s bő sátraitokat
 szédülő
 iergeteg!
 Tító könyvének fejezetei —
 első, második, negyedik, ötödik
 offenzívátok. —
 Népiünk egyedül nem maradt.
 Tépett zászlóitokon
 számoljátok meg a lyukat;
 minden foszlánya:
 életrajzi adat!
 A fejezetek címe! —
 hidaitok,
 a Neretva-vízében fagyva.
 S rimei géptegyverüinknek
 pattognak a fehér falakra, —
 olvassátok! —
 És számoljátok hulláitokat!
 A győzelmeinket és a bosszút!
 Ez
 Tító
 Életrajza!
 Olvassátok!
 Következik ám még a folytatása...
 Holnap estére mondjuk a mesét,
 amikor égő tűz-fényszórónk
 szerte cikázik
 a sötétben, ami ti vagytok —
 s arcotokon piros félelem szikrázik
 s felírjuk rá Tító nevét!

GÁL LÁSZLÓ fordítása

A FORDITÁSRÓL

»Olyan Zogovics versének minden sora, mint a rozsdafolt nélküli éles penge — írja ezekről a versekről Gyilasz Milován. — Ez a poéma új: témájában, a téma feldolgozásában és formájában«.

A poémát (görög szó: költeményt jelent) 1943-ban írta a költő, amikor szenzációhajászó újságok és rádióállomások (Berlinben, Londonban és Zürichben) rágalmazó valótlanságokat költöttek Tito származásáról, életéről és munkásságáról. »Adataikat« részben a zágrábi rendőrségi nyilvántartó adatainak meghamisításával, részben saját piszkos fantáziájukból szerezték.

A Népfelszabadító Front mozgó nyomdájának nyomásában, a boszniai Buzsijában jelent meg első ízben ez a költemény, majd a Felszabadító Hadsereg

XII. Hadtestének kiadásában. Később újranyomták Horvátországban, Keletboszniában és Visz-szigetén. A felszabadult Beogradban két cirillbetűs kiadásban jelent meg. Eddig orosz, francia, angol és bolgár nyelvekre fordították.

»Zagorjéről dalol; anyjáról, aki Mária és a dokkról Kraljevicában« — a költő itt megjegyzi, hogy Tito a Horvát Zagorje egyik községében született; földmunkás szülőktől (anyjának neve: Mária). Vasmunkásként dolgozott a kraljevicai hajóépítőben és dokkban.

A harmadik és negyedik versben említett városokhoz (Bihács, Ráma, Jajce, Szplit—Szpalato, Görc) a Népfelszabadító Harcok jelentős eredményei fűződnek. 1942 november 29-én, például, Bihácson ült össze először népeink Antifasiszta Tanácsa (AVNOJ). Ezek az események a vajdasági magyar olvasó előtt már eléggé ismertek.

»Most találkozik az Első s az Első Munkásbrigád«. Az »Első Proletárbrigád« (hadseregünk és népünk csak »Első«-nek nevezte) és az »Első Krajiskai Munkásbrigád« (»Első Munkás«) a Szana-völgyében találkoztak először, 1942 őszén. Az »Első« akkor szabadtotta fel Kljucsot és a Szana-völgy nagyrészét, az »Első Munkás« pedig elindult a felszabadult mezőkre — kukoricát szüretelni. Amikor az országúton találkozott a két, zászlók alatt felvonult brigád, katonai tisztelgés helyett, Tito nevének ütemes kiáltásával üdvözölték egymást.

»Bő sátraitokat szétdúló tergeteg« — az »Első« a Drina-melletti Ivszárnál szétvert egy olasz alpesi hadosztályt. Az olaszok fejtelten menekülésük közben hátrahagyták minden felszerelésüket. Harcosaink a felállított sátrakon át rohanva üldözték az ellenséget.

A magyar fordító még hozzáfűzné: a sok esetben nyelvújító Zogovics márványba öntött sorainak lefordítása nem volt könnyű feladat. Értelemzavaró hibákkal jelent meg például a bolgár fordítás — maga a költő mutatott rá ezekre a hibákra. Mi elsősorban a vers értelmét akartuk visszaadni, néhol ez a ritmus kárára történt. Szándékunk tisztasága talán enyhíti esetleges hibáinkat.

Gál László

TÉLI VETÉSEN

Varjú cselleng ingva-lengve
Olyan mintha hinta lenne;
Rekedt hangon sirja: kár...

Híába csap le a földre,
Elszórt magot lopni össze:
Meddőn hullót nem talál.

Most szundít a terhes mező.
Gyolcs-lepelbe temetkező —
Dús méhében mag fogan:

Megnemzette a magvető,
S mire jön a Hószóktető,
Varjú nem árt sehogyan!

Ó, mert éltet, hitet, vágyat
Sokaknak e gyolcs-határ ad,
Hova varjú kárnak száll,

Mert fekete lelke-teste
Csak meddőn-hullt magra lesne
S olyat itten nem talál...

Pap József